

PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO KOKYBĖ – VIENAS PEDAGOGŲ VEIKLOS PROFESIONALUMĄ LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ

Dalia Martišauskienė

Klaipėdos valstybinė kolegija

Anotacija

Straipsnyje aptariama pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybė, kaip vienas pedagogų veiklos profesionalumo veiksnį. Akcentuojama ir tai, kad Lietuvos, kaip ir ES, vaikystės bei šeimos apsaugos politika kreipiamą į universalų pedagogų rengimą, siekiant kokybiškų edukacinių ir socialinių paslaugų teikimo vaikui, šeimai, savalaikio ir profesionalaus tėvų informavimo. Teigiama, kad švietimo įstaigos veiklos veiksmingumas labai priklauso nuo tėvų dalyvavimo jos veikloje. Pedagogų profesionalumas ir sėkmingas pedagoginis bendradarbiavimas gali vykti tik esant dialogui, kai tėvai ir vaikai yra lyg nedalomas vienetą. Straipsnyje nagrinėjama problema, kad tobulinant ugdymo kokybės vadybos sistemas, įvairinant teikiamas paslaugas, švietimo, mokymo ir žinių siekimo formas bei dalijantis atsakomybę vaiko ugdymo klausimais su tėvais, garantuojant partneriškus santykius, pagrįstus nuolatiniu konstruktyviu dialogu ir bendradarbiavimu, informacijos ir ekspertinių žinių dalijimusi, išskyla būtinybė nustatyti vieną iš pedagogų profesionalumo elementų – bendradarbiavimo su tėvais ir informavimo būdų bei formų kokybę lemiančius veiksnius.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: pedagogų profesionalumo elementai, pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiantys veiksniai, tėvų informavimo būdai ir formos.

Abstract

The quality of co-operation between educationalists and parents are presented in the article as one of factors of professionalism in educationalists' work. It is also emphasized that the Lithuanian security policy of childhood and family, as well as in EU, is being focused at universal preparation of educationalists in order to seek for educational and social high quality service to a child, a family and professional well-timed parental information. In the article, there is also presented that the effectiveness of an educational institution depends on parents' activeness in its work. The professionalism of educationalists and successful educational co-operation can be performed only in a dialogue, when parents and their children are concerned to be an inseparable unit. In the article, the problem is analyzed that whilst improving the management of educational quality systems, diversifying services and educational, teaching and gaining knowledge forms as well as sharing the responsibility of educating a child with parents, guaranteeing partnership based on a constant constructive dialogue and co-operation, sharing the information and knowledge of an expert, a necessity for establishment of one of professionalization elements – to determine methods and forms of quality information occur.

KEY WORDS: elements of pedagogue professionalism, factors determining the pedagogue and parent cooperation quality, means and forms of parent informatikon.

Įvadas

Lietuva, orientuodamasi į Europos Sąjungos švietimo politiką, kuri nukreipta į ugdymo ir socialinių paslaugų integravimą, teikiant paramą vaikui ir šeimai, pereina nuo siauros institucinės krypties specializacijos (lopšelis, darželis, mokykla, globos namai) prie naujų vadovų ir pedagogų profesionalizacijos elementų – visapusiško kokybiško vaikų ugdymo bei profesionalaus tėvų informavimo modelio taikymo. Šis tikslas grindžiamas ekonominio tėvų aktyvumo ir užimtumo skatinimu, naujo visuomenės mąstymo formavimu, kad ikimokyklinis ir bendrasis ugdymas daro didelę įtaką vėles-

niems vaikų ir jaunuolių akademiniais rezultatais ir socialinės adaptacijos gebėjimams, kurie būtini konkurencingoje ir žiniomis grindžiamoje visuomenėje. Pastebėtina ir tai, kad Lietuvos, kaip ir ES, vaikystės ir šeimos apsaugos politika kreipiamą į universalų pedagogų rengimą, siekiant kokybiškų edukacinių ir socialinių paslaugų teikimo vaikui, šeimai (Priešmokyklinio ugdymo koncepcija, 2000), taip pat ir sava-laikio bei profesionalaus tėvų informavimo.

Švietimo įstaigos veiklos veiksmingumas labai priklauso nuo tėvų dalyvavimo jos veikloje. K. A. Hansen, R. K. Kaufmann, S. Saifer (1997), P. A. Caughlin ir kt. (1997), K. B. Walsh (1998) ir kiti nurodo, kad ugdymo įstaigų vadovų bei pedagogų profesionalumas ir sėkmingas pedagoginis bendradarbiavimas gali vykti tik esant dialogui, kai tėvai ir vaikai yra lyg nedalomas vienetas, o ugdymas švietimo įstaigoje neatsiejamas nuo ugdymo namuose. Kaip rašo L. Stoll, D. Fink (1998), sėkmingas mokytojų ir tėvų bendradarbiavimas daro teigiamą įtaką vaiko ugdymo rezultatams. A. Hargreaves (1992) skiria šiuos pagrindinius pedagoginio bendradarbiavimo su tėvais principus: pasitikėjimas, optimizmas, pagarba, sąmoningumas.

Payne, Townsend, Williams (iš Gerulaitis, 2007) siūlo *partnerystės* terminą, kuris, autorių teigimu, reiškia abipusį pasikeitimą. Partnerystė įprasmina kasdienę tėvų ir specialistų sąveiką, sudaro galimybes bendram sprendimų priėmimo konsensusui, siūlo realias pasirinkimo galimybes, pasidalijimą informacija ir bendrą atsakomybę (Erchul, 1993; Turnbull, Ervin, Soodak, 1997; Thomlison, 2002). Partnerystė ugdymo įstaigoje gali būti tiek formali, tiek neformali (Cook, Friend, 1991), tačiau neformalus bendravimas suteikia daugiau galimybių išsiaiškinti tėvų, kaip vartotojų, poreikius.

Lietuvos mokslininkai (Gražienė, Rimkienė, 1993; Kalvaitis, 1995; Juodaitytė, 1999; 2000; 2003; Monkevičienė, 2000; 2008; Kantautienė, 2006; Litvinienė, 2000; Andriekienė, Ruzgienė, 2001; Dapkienė, 2002 ir kt.) taip pat pripažįsta didžiulį tėvų vaidmenį kuriant efektyvią ugdymo įstaigos vadybos sistemą bei įtaką vadovų ir pedagogų profesionalizacijai.

Šeima, kaip institucija, lemia vaikų ugdymo įstaigoje sudėtingumą. Didėjant tėvų teisėms ir pareigoms, atsiranda būtinybė jiems gauti kvalifikuotą edukacinę pagalbą ugdant vaikus. Todėl ugdymo įstaigose sprendžiami ir tėvų švietimo klausimai, plėtojami neformalaus mikromokymosi modeliai. Tačiau mokslininkai (Turnbull, Ervin, Soodak, 1997) teigia, kad nepaisant palankaus teisinio konteksto, tėvai vis dar jaučiasi atitole ir beteisiai ugdymo sistemoje, kuri teikia pagalbą jų vaikui: pedagogai dažnai nelinkę išklausti jų aktualijų, tėvai dažnai užima pasyvaus stebėtojo ir klausytojo vaidmenį.

P. Beresford, S. Coft (1993) skiria du tėvų dalyvavimo modelius: vartotojiškąjį ir demokratiškąjį. Pirmasis numato, kad socialinės paslaugos yra tam tikrų reikmių ir paslaugų, kurias teikia profesionalai, pasiūla, tačiau vartotojas renkasi tarnybų teikiamas paslaugas, atsižvelgdamas į kainos ir kokybės santykį. Pagrindiniai komercinio vartotojiško modelio bruožai yra prieinamumas, informacija, pasirinkimas ir kompensavimas (Miller, Harrel, Morgan, 1998). Apibendrinami įvairių autorių ir socialinių paslaugų vartotojų charakteristikas bei dalyvavimo praktiką, P. Beresford, S. Coft (1993) pateikia esmines dimensijas, kurios padeda kurti dalyvavimo precedentus:

- aiškus asmens dalyvavimo lygio naudojantis siūloma paslauga nustatymas;
- dalyvavimas pradėdamas nuo naujų iniciatyvų priimančias sprendimus;

- konkretūs įsitraukimo ir dalyvavimo uždaviniai;
- įsitraukimas laisvai pasirinkus, o ne per prievartą.

Kiek paslaugos prieinamos vartotojui, konkrečiai – tėvams, kurių vaikai lanko ugdymo įstaigas, priklauso nuo jų informavimo apie institucijos teikiamas paslaugas, būdų ir ugdymo įstaigų vadovų bei pedagogų sąveikos su šeima (vaiku ir tėvais).

Tobulinant ugdymo kokybės vadybos sistemas, didinant švietimo ir mokymo galimybių pasiūlą, įvairinant teikiamas paslaugas bei švietimo, mokymo ir žinių siekimo formas, pasitelkiant šeimos paramos tarnybas bei dalijantis atsakomybe vaiko ugdymo klausimais su tėvais, garantuojant partneriškus santykius, kurie pagrįsti nuolatiniu konstruktyviu dialogu ir bendradarbiavimu, informacijos ir ekspertinių žinių dalijimusi, išskyla būtinybė nustatyti vieną iš ugdymo įstaigų vadovų ir pedagogų profesionalizacijos elementų – bendradarbiavimo su tėvais bei informavimo būdų ir formų kokybę lemiančius veiksnius.

Tyrimo tikslas – nustatyti ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų ir pedagogų vieną iš profesionalizacijos elementų – bendradarbiavimo su tėvais kokybę lemiančius veiksnius.

1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Taikyti tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa.

Kiekybiniame tyrime dalyvavo 3 tiriamųjų grupės: ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai, pedagogai ir tėvai. Apklauso instrumentas – klausimynas – sudarytas remiantis mokslinės literatūros analize ir praktine darbo patirtimi. Klausimyną ugdymo įstaigų vadovams, pedagogams ir tėvams sudaro:

- laiškas vadovams, pedagogams, tėvams;
- instrukcija;
- 2 diagnostiniai blokai klausimų: pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiantys veiksniai; tėvų informavimo būdai ir formos.

Pasirinktas penkių balų skalės atsakymų formatas. Atsakymų pasirinkimas apima vertinimo pakopas nuo *visiškai sutinku* iki *visiškai nežinau*.

Kiekybinė anketinės apklauso duomenų matematinė statistinė analizė atlikta *SPSS 16 for Windows* (angl. *Statistical Package for Social Sciences*) programine įranga. Grafiniam duomenų vaizdavimui pasitelkta *MS Excel* programa, leidžianti sugrupuoti ir palyginti duomenis viename paveiksle. Kiekybiniame tyrime taikytas aprašomasis ir daugiamačis statistikos metodas – faktorinė analizė.

Aprašomosios statistikos pagrindu atliktas pirminis kiekybinių duomenų apdorojimas, apskaičiuojant vidurkius, modą, standartinius nuokrypius, procentines išraiškas (Merkys, 1999; Kardelis, 2002; Bitinas, 2002; Charles, 1999).

Tyrimo kintamųjų vidinei struktūrai tirti taikytas faktorinės analizės metodas. Faktorinė analizė taikyta norint sumažinti tyrimo pirminių kintamųjų kiekį ir sudaryti naujas skales, kurios leidžia neprarandant informacijos pakeisti charakterizuojančių požymių aibę kelių faktorių rinkiniu (Čekanavičius, Murauskas, 2002).

Kintamųjų tinkamumą faktorinei analizei rodo KMO (angl. *Kaizer-Meyer-Olkin*) koeficientas. Kuo šio koeficiento reikšmė artimesnė vienetui, tuo matrica tinkamesnė faktorinei analizei (jei $KMO < 0,5$ – faktorinė analizė nepriimtina). Kitas svarbus rodiklis, pateikiamas faktorinės analizės procese, yra faktorius aprašomoji sklaida. Šis dydis rodo, kokią dalį visumos (%) paaiškina tiriamasis objektas. Faktorius gali būti interpretuotinas, jei paaiškina ne mažiau kaip 10 % sklaidos.

Taikant faktorinę analizę gaunamas ir kronbacho alfa (*Cronbach*) koeficientas, kuris nusako tyrimo kintamųjų psichometrinių tinkamumą, testo vidinę konsistenciją. Testavimo teorijoje nurodomas priimtinas koeficiento kitimo intervalas $0,5 < a < 1$; didelę testo vidinę konsistenciją parodo aukštos, artėjančios prie vieneto, kronbacho alfa koeficiento reikšmės (Merkys, 1999; Kardelis, 2002).

2. Tyrimo imtis ir demografinės charakteristikos

Tyrimo dalyvavo Vakarų Lietuvos (Klaipėdos, Telšių, Tauragės) regionų ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai, pedagogai ir tėvai. Visa tyrimo imtis – 870 respondentų: 130 ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų, 340 ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų ir 400 tėvų.

Klaipėdos, Tauragės ir Telšių apskričių miestų bei rajonų ikimokyklinio įstaigų vadovų, pedagogų ir tėvų demografinės charakteristikas atskleidžia jų amžius, išsilavinimas, gyvenamoji vieta, pedagoginio darbo stažas, taip pat tėvų šeiminei bei socialinei padėčiai (žr. 1 lentelę).

Tyrimo dalyvių demografiniai amžiaus duomenys parodė, kad dauguma apklausoje dalyvavusių pedagogų priklauso 46–55 metų amžiaus grupei (tai sudaro 38,8 proc.), daugiau kaip pusės vadovų amžius – nuo 36–45 metų (55,7 proc.), daugiau kaip pusės tėvų amžius – 26–35 metai (56,7 proc.).

Didžioji dauguma tyrimo dalyvavusiųjų yra įgiję bakalauro laipsnį: pedagogų – 64,2 proc., vadovų – 74,7 proc., tėvų – 69,1 proc.

Daugiausia dalyvavusiųjų tyrimo gyvena mieste: pedagogų – 89,6 proc., vadovų – 88,6 proc., tėvų – 88,5 proc.

Daugumos ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų ir vadovų pedagoginė patirtis didelė – net 64,2 proc. pedagogų ir 84,8 proc. vadovų pedagoginis darbo stažas didesnis nei 21-eri metai.

Didžioji dauguma tėvų (89,7 proc.) gyvena santuokoje, yra tarnautojai (62,4 proc.).

Tyrimo dalyvių demografiniai duomenys (proc.)

Pedagogai (Iš viso – 340 tiriamųjų)					Vadovai (Iš viso – 130 tiriamųjų)					Tėvai (Iš viso – 400 tiriamųjų)					
Amžius					Amžius					Amžius					
19–25 m.	26–35 m.	36–45 m.	46–55 m.	56 m. ir vyresni	19–25 m.	26–35 m.	36–45 m.	46–55 m.	56 m. ir vyresni	Iki 18 m.	19–25 m.	26–35 m.	36–45 m.	46–55 m.	56 m. ir vyresni
5,4	10,8	35,0	38,8	10,0	5,1	12,7	55,7	26,6	0,0	0,0	8,2	56,7	30,6	4,2	0,3
Išsilavinimas					Išsilavinimas					Išsilavinimas					
Aukštesnysis		Bakalauras	Magistro laipsnis		Aukštesnysis		Bakalauras	Magistro laipsnis		Vidurinis	Aukštesnysis		Aukštasis		
27,9		64,2	7,9		1,3		74,7	24,1		9,7	21,2		69,1		
Gyvenamoji vieta					Gyvenamoji vieta					Gyvenamoji vieta					
miestas		rajonas	kaimas		miestas		rajonas	kaimas		miestas		rajonas	kaimas		
89,6		7,9	2,5		88,6		11,4	0,0		88,5		7,6	3,9		
Pedagoginio darbo stažas					Pedagoginio darbo stažas					Šeimyninė padėtis					
0–4 m.	5–10 m.	11–15 m.	16–20 m.	vyresni kaip 21 m.	0–4 m.	5–10 m.	11–15 m.	16–20 m.	vyresni kaip 21 m.	vedęs (ištekėjusi)	nevedęs (neištekėjusi)	našlys (našlė)	Išsiskyręs (išsiskyrusi)		
7,5	5,4	8,8	14,2	64,2	1,3	5,1	3,8	5,1	84,8	89,7	4,8	0,6	4,8		
										Socialinė padėtis					
										bedarbis	darbininkas	tarnautojas	verslininkas	kita	
										5,8	17,0	62,4	3,6	11,2	

3. Tyrimo rezultatų analizė

Švietimo organizacijose yra keli žmonių tarpusavio santykių klodai: vadovo ir pavaldinių, pedagogų ir vaikų, pedagogų ir tėvų. Bendradarbiavimo idėjos sklaida, tobulėjimas galimi tada, kai susivienija visi švietimo įstaigos bendruomenės nariai, įtvirtina tarpusavio santykius, nuolat juos puoselėja, tinkama linkme kreipia pokyčius. I. Jorutytė, A. Budreikaitė (2005) teigia, kad ugdymo institucija turi palaikyti glaudžius santykius su ugdytinių tėvais, nes tik bendradarbiaujant tėvams ir pedagogams galima sėkmingai kontroliuoti ugdymo(si) procesą, tobulinti ugdymo institucijos veiklą.

Siekiant įvertinti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančius veiksnius, ugdymo paslaugų teikėjams (vadovams ir pedagogams) ir tėvams / globėjams pateikti šią veiklą apibūdinantys teiginiai.

Vertinant pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančius veiksnius vadovų ir pedagogų požiūriu, faktorinės analizės pagrindinių komponentų metodu išskirti keturi faktoriai: *informacija ir patarimai tėvams, geranoriškas bendravimas* (21,7 proc. atsakymų sklaidos), *tėvų skatinimas ir konsultavimas* (19,7 proc. atsakymų sklaidos), *domėjimasis vaiko šeima* (17,2 proc. atsakymų sklaidos) bei *tėvų tarpusavio bendradarbiavimas* (16,5 proc. atsakymų sklaidos). KMO = 0,77 rodo, kad duomenys gerai tinka faktorinei analizei atlikti (Vaitkevičius, 2006). Faktoriaus vidinė konsistencija $\alpha = 0,85$ rodo aukštą teiginių vidinį susietumą ir nurodo, kad teiginiai, sudarantys faktorių, yra homogeniški (žr. 2 lentelę).

2 lentelė

Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančių veiksnių faktorinė analizė (vadovų ir pedagogų požiūris)

Veiksnių pavadinimas	Teiginių skaičius	Sklaida (%)
Informacija ir patarimai tėvams, geranoriškas bendravimas	5	21,7
Tėvų skatinimas ir konsultavimas	4	19,7
Domėjimasis vaiko šeima	3	17,2
Tėvų tarpusavio bendradarbiavimas	2	16,5

Pirmasis faktorius – *informacija ir patarimai tėvams, geranoriškas bendravimas* – atskleidžia, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę reikšmingiausi lemiantys veiksniai, vadovų ir pedagogų požiūriu, yra pedagogų informacijos apie vaikų ugdymosi rezultatus teikimas tėvams ($L = 0,898$), geranoriškas jų bendravimas su tėvais ($L = 0,856$), gebėjimas atsakyti į visus tėvams rūpimus klausimus ($L = 0,706$), nors pedagogai ne visada juos supažindina su vaikų ugdymo, sveikatinimo ir kitais klausimais ($L = 0,683$) bei nukreipia pas pagalbos vaikui specialistus, jei to reikia ($L = 0,653$).

Antrasis faktorius apima teiginius, kurie atskleidžia *tėvų skatinimą ir konsultavimą* kaip vieną iš pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančių veiksnių. Faktorinės analizės rezultatai rodo, kad tėvai skatinami jaustis reikalingi ikimokyklinės ugdymo įstaigos veikloje ($L = 0,900$), pedagogai nuolat konsultuoja tėvus jiems aktualiais klausimais ($L = 0,833$), nors ne visada kviečia dalyvauti grupės veikloje, šventėse ir kituose renginiuose ($L = 0,604$).

Trečiąjį faktorių – *domėjimasis vaiko šeima* – lemia tai, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę, vadovų ir pedagogų nuomone, apibūdina tokios pedagogų atliekamos veiklos: domisi vaiko gyvenimu šeimoje ($L = 0,887$), neatvykus vaikui į ugdymo instituciją, tą pačią dieną teiraujasi, kokia jo neatvykimo priežastis ($L = 0,860$), kviečia tėvus padirbėti ir pabūti klasėje / grupėje ($L = 0,674$), nuolat tobulina ugdymo įstaigos veiklą ($L = 0,738$).

Ketvirtasis faktorius – *tėvų tarpusavio bendradarbiavimas* – atskleidžia, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovai ir pedagogai taip pat akcentuoja tėvų gebėjimą įtraukti vieni kitus į ugdymo įstaigos veiklą ($L = 0,910$), skatinimą geriau atlikti tėvų funkcijas ($L = 0,716$), nors šis pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiantis veiksnys yra mažiausiai reikšmingas.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigos personalo bendravimas su tėvais jau buvo įvardytas kaip esminis elementas, galintis užtikrinti ugdymo įstaigos teikiamų paslaugų kokybę, efektyvų įstaigos funkcionavimą ir tinkamą bei tikslingą tėvų informavimą apie vaiko vystymąsi ir ugdymą(si). Siekiant visapusiškai atskleisti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančius veiksnius, palyginimui pateikiamas ugdymo įstaigos pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančių veiksnių, tėvų / globėjų požiūris, vertinimas.

Faktorinės analizės pagrindinių komponentų metodu išskirti trys pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiantys veiksniai: *tėvų įtraukimas į ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą, geranoriškas bendravimas, tėvų tarpusavio bendradarbiavimas* (25,8 proc. atsakymų sklaidos), *renginiai tėvams, tėvų informavimas ir konsultavimas* (25,6 proc. atsakymų sklaidos), *tėvų skatinimas ir domėjimasis vaiko šeima* (22,6 proc. atsakymų sklaidos). Faktoriaus analizės patikimumo koeficientas $KMO = 0,88$ rodo labai gerą tinkamumą faktorinei analizei (Čekanavičius, Murauskas, 2002). Faktoriaus vidinė konsistencija $\alpha = 0,90$ atskleidžia aukštą teiginių vidinį susietumą ir teiginių homogeniškumą (žr. 3 lentelę).

3 lentelė

Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančių veiksnių faktorinė analizė (tėvų požiūris)

Veiksnių pavadinimas	Teiginių skaičius	Sklaida (%)
Tėvų įtraukimas į ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą, geranoriškas bendravimas, tėvų tarpusavio bendradarbiavimas	5	25,8
Renginiai tėvams, tėvų informavimas ir konsultavimas	5	25,6
Tėvų skatinimas ir domėjimasis vaiko šeima	4	22,6

Pirmasis veiksnys – *tėvų įtraukimas į ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą, geranoriškas bendravimas, tėvų tarpusavio bendradarbiavimas* – atskleidžia tai, kad vieni svarbiausių pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančių veiksnių, tėvų nuomone, yra: geranoriškas pedagogų bendravimas su tėvais ($L = 0,904$), nuolatinis tėvų įtraukimas į ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą, kviečiant tėvus dalyvauti grupės veikloje, šventėse ir kituose renginiuose ($L = 0,903$), tėvų supažindinimas su vaikų ugdymo, sveikatinimo ir kitais klausimais ($L = 0,807$).

Antrąjį veiksnių – *renginiai tėvams, tėvų informavimas ir konsultavimas* – apibūdina tai, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę, tėvų nuomone, lemia tokios pedagogų atliekamos veiklos: organizuoja tėvams renginius siekdamas susipažinti ($L = 0,903$), nuolat konsultuoja tėvus jiems aktualiais klausimais ($L = 0,874$) ir atsako

į visus jiems rūpimus klausimus ($L = 0,823$), nors ne visada informuoja apie vaikų ugdymosi rezultatus ($L = 0,677$), pataria, nukreipia pagalbos pas specialistus, jei to reikia ($L = 0,648$).

Trečiasis veiksnys apima teiginius, kurie atskleidžia *tėvų skatinimą ir domėjimąsi vaiko šeima*, kaip vieną iš pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančių veiksnių. Faktoriaus analizės rezultatai rodo, kad tėvai skatinami jaustis reikalingi ikimokyklinio ugdymo įstaigos veikloje ($L = 0,900$), geriau atlikti tėvų funkcijas ($L = 0,739$), kviečiami padirbėti ir pabūti grupėje ($L = 0,721$).

Vertinant pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančius veiksnius, pastebėtina, kad vienas reikšmingiausių veiksnių, lemiančių šio proceso sėkmę, yra geranoriškas tėvų bendravimas ir dalyvavimas institucijos veikloje. Mokslininkai pateikia įvairių tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesus formų ir būdų, todėl tikslinga išsiaiškinti, kurie yra efektyviausi.

Atsižvelgiant į tėvų nuomonę, faktoriaus analizės pagrindinių komponentų metodu išskirti trys tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesus veiksniai: *pagalba tėvams ir jų dalyvavimas grupės veikloje* (40,4 proc. atsakymų sklaidos), *informacijos ir metodinių priemonių teikimas tėvams, jų nuomonės išreiškimas* (27,8 proc. atsakymų sklaidos) bei mažesniu sklaidos rodikliu pasižymintis veiksnys – *tėvų reikšmingumas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje* (17,2 proc. atsakymų sklaidos). KMO = 0,89 rodo, kad duomenys puikiai tinka faktoriaus analizei atlikti (Vaitkevičius, 2006). Faktoriaus vidinė konsistencija $\alpha = 0,86$ rodo aukštą teiginių vidinį susietumą ir pabrėžia, kad teiginiai, sudarantys veiksni, yra homogeniški (žr. 4 lentelę).

4 lentelė

Tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesus faktoriaus analizė
(tėvų požiūris)

Veiksniai	Faktorinis svoris (L)	Aprašomoji sklaida (%)
<i>Pagalba tėvams ir jų dalyvavimas grupės veikloje</i>		
Tėvai visada gali kreiptis į ikimokyklinio ugdymo institucijoje dirbančius specialistus, taip tenkinami tėvų, kaip vartotojų, poreikiai	0,908	40,4
Tėvai visada gali kreiptis į vadovą, taip tenkinami tėvų, kaip vartotojų, poreikiai	0,908	
Tėvai gali dalyvauti grupės veikloje	0,893	
Tėvai sutinkami geranoriškai	0,753	
<i>Informacijos ir metodinių priemonių teikimas tėvams, jų nuomonės išreiškimas</i>		
Tėvai visada supažindinami su naujausia informacija	0,845	27,8
Tėvai gali naudotis ugdymo institucijos pedagogine, metodine literatūra	0,835	
Tėvai visada gali reikšti savo nuomonę vadovams, pedagogams, kitiems darbuotojams	0,671	
<i>Tėvų reikšmingumas / reikalingumas</i>		
Tėvai visada ugdymo institucijoje jaučiasi reikšmingi / reikalingi	0,931	17,2

Pirmasis veiksnys – *pagalba tėvams ir jų dalyvavimas grupės veikloje* – atskleidžia, kad vienas reikšmingiausių tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesus būdų jiems yra tai, kad jie visada gali kreiptis į įstaigoje dirbančius specialistus ($L = 0,908$) bei vadovą, taip tenkinami tėvų kaip vartotojų poreikiai ($L = 0,908$), kai gali dalyvauti grupės veikloje ($L = 0,893$) ir yra geranoriškai sutinkami ($L = 0,753$).

Antrąjį veiksnių – *informacijos ir metodinių priemonių teikimas tėvams, jų nuomonės išreiškimas* – lemia tai, kad siekiant tėvus įtraukti į bendradarbiavimo procesus, jie visada supažindinami su naujausia informacija ($L = 0,845$), gali naudotis institucijos pedagogine, metodine literatūra ($L = 0,835$), nors ne visada gali išsakyti savo nuomonę vadovams, pedagogams, kitiems darbuotojams ($L = 0,671$).

Trečiasis veiksnys atskleidžia, kad tėvai, remiantis jų nuomonėmis, ugdymo institucijoje visada jaučiasi reikšmingi / reikalingi ($L = 0,931$), tačiau šis būdas mažiausiai tėvus įtraukia į bendradarbiavimo procesus.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančių veiksnių faktorinės analizės rezultatai leidžia teigti, kad ikimokyklinio ugdymo institucijos vadovams ir pedagogams, kaip ir vaikų, lankančių darželį tėvams, vienas svarbiausių pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančių veiksnių yra geranoriškas bendravimas. Vadovai ir pedagogai dar akcentuoja pedagogų teikiamą informaciją ir patarimus tėvams. Dar tėvams yra svarbūs tokie jų ir pedagogų bendradarbiavimo kokybę lemiantys veiksniai kaip tėvų įsitraukimas į darželio veiklą, tėvų bendradarbiavimas tarpusavyje, nors šis veiksnys pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo procese vadovams ir pedagogams yra mažiausiai reikšmingas. Akcentuotina ir tai, kad tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesus efektyviausi būdai yra ikimokyklinio ugdymo įstaigos specialistų ir vadovų pagalba tėvams, taip patenkinant jų, kaip ugdymo paslaugų vartotojų, poreikius ir užtikrinant galimybę dalyvauti grupės veikloje.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir tėvų bendradarbiavimas, kaip ir informuotumas, priklauso nuo tėvų aktyvumo dalyvaujant darželio veikloje, nors mokslininkai pateikia nemažai įvairių tėvų informavimo būdų ir formų. Dažniausiai ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogai ir vadovai tėvus informuoja pasitelkę vietinius išteklius: tėvų susirinkimai, stendai, individualūs pokalbiai (formalūs ir neformalūs) su tėvais, vakaronės ar renginiai. Kiek mažiau pasitelkiama žiniasklaida ar socialiniai partneriai. Pastebėtina tai, kad miesteliuose ir kaimuose tėvai geriau informuoti, nes čia bendruomenės labiau susitelkusios, glaudesni ryšiai su žiniasklaida ir socialiniais partneriais.

Vertinant tėvų informavimo būdus ir formas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, ugdymo paslaugų teikėjams (vadovams ir pedagogams) ir tėvams / globėjams pateikti šią veiklą apibūdinantys teiginiai.

Faktorinės analizės pagrindinių komponentų metodu, vadovų ir pedagogų nuomone, išskirti trys tėvų informavimo būdus ir formas lemiantys veiksniai: *telefonu (žodžiu ir rašant SMS)*, *individualiai* (30,0 proc. atsakymų sklaidos), *susitikimų ir renginių metu, skelbimų lentose* (29,4 proc. atsakymų sklaidos) bei *elektroniniu paštu, seminauose* (28,0 proc. atsakymų sklaidos). Mato dydis $KMO = 0,78$ atskleidžia, kad duomenys gerai tinka faktorinei analizei atlikti (Vaitkevičius, 2006). Veiksnių vidinė konsistencija $\alpha = 0,72$ rodo gana aukštą teiginių vidinį susietumą ir atskleidžia, kad teiginiai, sudarantys veiksnių, yra homogeniški (žr. 5 lentelę).

Pirmasis veiksnys – *telefonu (žodžiu ir rašant SMS), individualiai* – atskleidžia, kad dažniausiai, vadovų ir pedagogų nuomone, vaikų, lankančių darželį, tėvai informuojami telefonu (žodžiu) ($L = 0,927$), raštu individualiai paduodamuose lapeliuose ($L = 0,855$) bei telefonu (SMS žinute) ($L = 0,783$) [žr. 5 lentelę].

5 lentelė

Tėvų informavimo būdų ir formų faktorinė analizė
(vadovų ir pedagogų požiūris)

Veiksnių pavadinimas	Teiginių skaičius	Sklaida (%)
Telefonu (žodžiu ir rašant SMS), individualiai	3	30,0
Susitikimų ir renginių metu, skelbimų lentose	3	29,4
Elektroniniu paštu, seminaruose	2	28,0

Antrąjį veiksnių – *susitikimų ir renginių metu, skelbimų lentose* – lemia tai, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovai ir pedagogai informaciją tėvams teikia žodžiu individualių susitikimų metu ($L = 0,965$), raštu skelbimų lentose ($L = 0,853$) bei įvairių renginių metu ($L = 0,796$).

Trečiasis veiksnys – *elektroniniu paštu, seminaruose* – atskleidžia, kad siekdami informuoti tėvus, ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovai ir pedagogai naudojami elektroniniu paštu ($L = 0,973$) ir seminarais ($L = 0,969$), nors šie tėvų informavimo būdai taikomi rečiausiai. Palyginimui pristatomas tėvų informavimo būdų ir formų ugdymo įstaigoje, tėvų / globėjų požiūriu, vertinimas.

Faktorinės analizės pagrindinių komponentų metodu, remiantis tėvų nuomonėmis, taip pat išskirti trys tėvų informavimo būdus ir formas lemiantys veiksniai: *elektroniniu paštu ir telefonu (SMS žinute), raštu, seminarų metu* (35,6 proc. atsakymų sklaidos), *susitikimų, susirinkimų, renginių metu* (20,7 proc. atsakymų sklaidos) bei mažesniu skaidos rodikliu pasižymintis veiksnys – *skelbimo lentose, telefonu (žodžiu)* (18,4 proc. atsakymų sklaidos). Apskaičiuotas veiksnių analizės patikimumo koeficientas $KMO = 0,80$ rodo tinkamumą faktorinei analizei atlikti (Čekanavičius, Murauskas, 2002), $Cronbach \alpha = 0,79$ atskleidžia, kad veiksnių vidinė konsistencija yra aukšta, o teiginiai, sudarantys veiksnius, yra homogeniški (žr. 6 lentelę).

6 lentelė

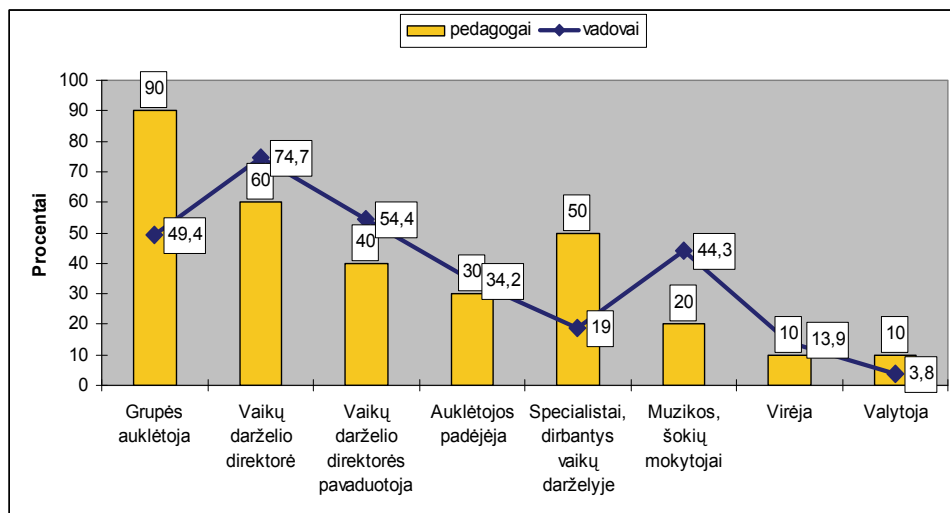
Tėvų informavimo būdų ir formų faktorinė analizė (tėvų požiūris)

Faktoriaus pavadinimas	Teiginių skaičius	Sklaida (%)
Elektroniniu paštu ir telefonu, raštu, seminarų metu	4	35,6
Susitikimų, susirinkimų, renginių metu	3	20,7
Skelbimo lentose, telefonu	2	18,4

Pirmasis veiksnys – *elektroniniu paštu ir telefonu (SMS žinute), raštu, seminarų metu* – atskleidžia, kad dažniausiai, tėvų nuomone, jiems ugdymo įstaigos vadovai ir pedagogai informaciją teikia elektroniniu paštu ($L = 0,919$), raštu individualiuose lapeliuose ($L = 0,872$), seminarų metu ($L = 0,826$) bei telefonu (SMS žinute) ($L = 0,731$).

Antrąjį veiksni – *susitikimų, susirinkimų, renginių metu* – apibūdina tai, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovai ir pedagogai informaciją tėvams, pasak jų, teikia žodžiu individualių susitikimų metu ($L = 0,884$), per susirinkimus ($L = 0,709$), tuo tarpu įvairių renginių metu jie gauna nepakankamai informacijos iš ugdymo institucijos vadovų ir pedagogų ($L = 0,644$).

Trečiasis veiksnys – *skelbimo lentose, telefonu (žodžiu)* – atskleidžia, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovai ir pedagogai tėvams informacijos suteikia ir raštu skelbimų lentoje ($L = 0,892$), rečiau, tėvų nuomone, informaciją jie gauna telefonu (žodžiu) ($L = 0,665$). Galima daryti prielaidą, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, atsižvelgiant į taikomus tėvų informavimo būdus ir formas, reiškiams ir atitinkami jų informavimo subjektai. Remiantis aprašomosios statistikos duomenimis, dauguma (69,7 proc.) ugdymo paslaugų teikėjų (pedagogų ir vadovų) (atitinkamai 90 proc. ir 49,4 proc.) mano, kad vaikų, lankančių darželį, tėvams informaciją dažniausiai suteikia auklėtojas. 67,4 proc. respondentų (atitinkamai 60 proc. pedagogų ir 74,7 proc. vadovų) teigia, kad informaciją tėvams perduoda ugdymo įstaigos direktorius (žr. 1 pav.).

1 pav. Tėvų informavimo subjektai (pedagogų ir vadovų požiūris, proc.)

Lyginant tyrimo rezultatus atskirose tikslinėse grupėse, pastebėta, kad dauguma (90 proc.) ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų mano, kad būtent jie tėvams suteikia visą būtina informaciją. Tuo tarpu dauguma (74,7 proc.) vadovų teigia, kad vaikų, lankančių darželį, tėvams visą informaciją perduoda vaikų darželio vadovas. Mažiausiai respondentų (7 proc., atitinkamai 10 proc. pedagogų ir 3,8 proc. vadovų) tvirtina, kad tėvams informacijos suteikia valytojos bei virėjos (12 proc., atitinkamai 10 proc. pedagogų ir 13,9 proc. vadovų).

Tėvų informavimo būdų ir formų faktorinės analizės rezultatai leidžia teigti, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogams, vadovams, kaip ir vaikų, lankančių darželį, tėvams priimtinausia informavimo forma yra telefonas. Vadovai ir pedagogai dar akcentuoja individualų tėvų informavimo būdą – raštu individualiuose lapeliuose. Tuo tarpu tėvams reikšmingi tokie jų informavimo būdai kaip elektroninis paštas, informacijos perdavimas seminarų metu. Akcentuotina ir tai, kad tėvams dažniausiai informaciją suteikia ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogai ir vadovai.

Išvados

1. Reikšmingiausias faktorius, lemiantis pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę, tiek paslaugos teikėjams, tiek vartotojams yra geranoriškas tėvų bendravimas ir dalyvavimas institucijos veikloje bei pedagogų teikiama informacija ir patarimai tėvams. Kaip vieną svarbiausių veiksnių, lemiančių bendradarbiavimo kokybę, vadovai ir pedagogai akcentuoja tėvų skatinimą ir konsultavimą bei domėjimąsi vaiko šeima. Kartu pripažįsta, kad ne visada tėvus supažindina su vaikų sveikatinimu ir nukreipia pas pagalbos vaikui specialistus. Tuo tarpu tėvams svarbus yra jų išitraukimas į darželio veiklą, jų konsultavimas ir tėvų bendradarbiavimas tarpusavyje. Todėl galima teigti, kad pagrindiniai ugdymo įstaigos pedagogų profesionalizacijos elementai ir bendradarbiavimo su tėvais kokybę lemiantys veiksniai yra kokybiškas tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesus veiklos modeliavimas, darželio specialistų, pedagogų ir vadovų pagalbos tėvams teikimo būdai bei sudaromos galimybės dalyvauti grupės veikloje.
2. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogams, vadovams ir vaikų, lankančių darželį, tėvams priimtinausia tėvų informavimo forma yra telefonas. Vadovai ir pedagogai dar akcentuoja individualų tėvų informavimo būdą raštu individualiuose lapeliuose, nors tėvams svarbūs ir tokie jų informavimo būdai kaip elektroninis paštas bei informacijos suteikimas seminarų metu. Tėvams ikimokyklinio ugdymo įstaigoje informaciją dažniausiai suteikia pedagogai ir vadovai. Galima teigti, kad tėvų informuotumas priklauso nuo pedagogų ir tėvų kokybiško bendravimo, tėvų aktyvumo dalyvaujant ugdymo įstaigos veikloje, naudojamų tėvų informavimo išteklių (vidinių bei išorinių) ir kokybiškų informavimo būdų bei formų.

*Gauta 2012 01 30
Pasirašyta spaudai 2012 05 21*

Literatūra

- Andriekienė, R. M., Ruzgienė, A. (2001). *Ankstyvosios vaikystės pedagogika*. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
- Beresford, P., Coft, S. (1993) *Citizen Involvement: A Practical Guide for Change*. London: Macmillan.
- Bitinas, B. (2002). *Pedagoginės diagnostikos pagrindai*. Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
- Charles, C. (1999). *Pedagoginio tyrimo įvadas*. Vilnius: Alma littera.
- Cook, L., Friend, M. (1991). Principles for the practice of collaboration in schools. *Preventing School Failure*, vol. 35(4).
- Coughlin, P. A., Hansen, K. A., Heller, D., Kaufmen, R. K., Stolberg, J. R., Walsh, K. B. (1997). *Į vaiką orientuotų grupių kūrimas: auklėtojų knyga*. Vilnius: Lietus.

- Čekanaavičius, V., Murauskas, G. (2002). *Statistika ir jos taikymai*, d. 2. Vilnius: TEV.
- Dapkienė, S. (2002). *Klasės auklėtojas ir tėvai – partneriai*. Šiaulių universiteto leidykla.
- Erchul, W. P. (1993). Selected interpersonal perspectives in consultation research. *School Psychology Quarterly* 8: 38–49. London.
- Gerulaitis, D. (2007). *Tėvų ištraukimo į vaiko ugdymo(-si) procesą plėtotė specialiojoje mokykloje*. Daktaro disertacija. Šiaulių universiteto leidykla.
- Gražienė, V., Rimkienė, M. (1993). *Ikimokyklinio ugdymo gairės: programa pedagogams ir tėvams*. Vilnius.
- Hansen, K. A., Kaufmann, R. K., Saifer, S. (1997). *Ugdymas ir demokratijos kultūra: ikimokyklinis amžius*. Vilnius: Lietus.
- Hargreaves, A. (1992). *Keičiasi mokytojai, keičiasi laikai*. Vilnius: Tyto Alba.
- Jorutytė, I., Budreikaitė, A. (2005). Tėvų dalyvavimas ikimokyklinės įstaigos bendruomenės valdymo procese. *Pedagogika* 76: 53–63.
- Juodaitytė, A. (2000). *Socialiniai-educaciniai pokyčiai ikimokykliniame ugdyme: Rytų, Vidurio Europos šalių, JAV ir Lietuvos patirties lyginamoji analizė. Socialiniai-educaciniai pokyčiai ikimokykliniame ugdyme*. Klaipėda.
- Juodaitytė, A. (2003). *Vaikystės fenomenas: socialinis-educacinis aspektas*. Šiaulių universitetas.
- Kalvaitis, A. (1995). Mokytojų ir tėvų bendradarbiavimas vidurinėje mokykloje. *Socialiniai mokslai: Sociologija* 3: 76–79.
- Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
- Kontautienė, R. (2006). *Bendradarbiavimo sistema ir jos valdymas mokykloje*. Klaipėda: KU leidykla.
- Litvinienė, J. (2000). *Vaikas – šeimos ir darželio ugdymo objektas*. socialiniai-educaciniai pokyčiai ikimokykliniame amžiuje. Klaipėda.
- Martišauskienė, D. (2010). *Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo modeliavimas tiriant tėvų – vartotojų poreikius*. Daktaro disertacija. Šiauliai: Liucilijus.
- Merkys, G. (1999) Testavimas – socialinių mokslų principas. Metodologinio diskurso projekcija. *Socialiniai mokslai* 2 (19): 7–22.
- Miller, F. H., Harrel, A. C., Morgan, D. J. (1998). *Consumer Law: Cases, Problems and Materials*. Karolina Academic Press.
- Monkevičienė, O. (2000). *Vaiko ir pedagogo sąveikos kryptys šiandieniniame ikimokykliniame ugdyme. Socialiniai-educaciniai pokyčiai ikimokykliniame ugdyme*. Klaipėda.
- Monkevičienė, O. (2008). *Reformuojamo ikimokyklinio ugdymo(si) turinio įgyvendinimo technologijos ir pedagogų rengimas*. Habilitacijos procedūrai teikiamų mokslo darbų apžvalga. Vilnius.
- Priešmokyklinio ugdymo koncepcija*. (2000). Informacinis leidinys, nr. 12.
- Stoll, L., Fink, D. (1998). *Keičiame mokyklą*. Vilnius: Margi raštai.
- Thomlison, B. (2002). *Family assessment handbook: an Introductory Practice Guide to family assessment and Intervention*. Belmont, CA: Thomson Brooks/cole.
- Turnbull, A. P., Turnbull, H. R., Ervin, E. L. Soodak, L. C. (1997). *Families, professionals, and exceptionality: A special partnership*. NY: Prentice-Hall, Inc.
- Vaitkevičius, R. (2006). *Statistika su SPSS psichologiniuose tyrimuose*. Kaunas: VD universiteto leidykla.
- Walsh, K. B. (1998). *Į vaiką orientuotų klasių kūrimas: 8–10 m*. Knyga ugdytojams. Vilnius: Lietus.
- Walsh, K. B. (1998). *Į vaiką orientuotų klasių kūrimas: 6–7 m*. Knyga ugdytojams. Vilnius: Lietus.

TEACHERS AND PARENTS CO-OPERATION QUALITY – ONE OF TEACHERS ACTIVITY PROFESSIONALIZATION FACTORS

Dalia Martišauskienė

Summary

Being orientated towards the educational policy of the Europe Union, which is focused on the integration of education and social services, in order to provide a child and a family with support, Lithuania is turning over to the new professionalization elements of leadership and education – thorough quality education of children and professional information of parents model implementation – from a narrow institutional trend specialization (nursery school, kindergarten, school, foster home). This goal is based on parents' economic activity and occupation inducement as well as on for-

ming the new thinking of society that pre-school and general education influence academic achievements and social adaptation abilities of subsequent children and youngsters, which are necessary while being in the competitive and knowledge-based society. It should be remarked that Lithuanian policy, as well as the EU's policy of childhood and family security, is being concentrated on universal preparation of teachers so as to provide a child and a family with quality educational and social service (The Concept of Pre-school education, 2000), and with well-timed professional parental information.

Lithuanian scientists (Gražienė, Rimkienė, 1993; Kalvaitis, 1995; Juodaitytė, 1999; 2000; 2003; Monkevičienė, 2000, 2008; Kantautienė, 2006; Litvinienė, 2000; Andrikienė, Ruzgienė, 2001; Dapkūnienė, 2002, ect.) acknowledge a huge influence of parents in creating an effective management system of educational institution and the influence on the professionalization of school directors and teachers.

Improving the management systems of quality education, increasing the offer of educational possibilities, the forms of teaching and gaining knowledge, invoking family support services and sharing the responsibility of the field of children education with their parents, guaranteeing partnership based on constant constructive dialogue and co-operation, sharing information and expert knowledge, the necessity occurs to ascertain one of professionalization elements of management and educationalists of the educational institutions – the factors which stipulate the quality of co-operation with parents and information methods and forms.

The school directors, teachers and parents from pre-school educational institutions, which are situated in Western Lithuanian regions (Klaipėda, Telšiai, Tauragė) participated in the quantitative research. 870 respondents participated in the research: 130 school directors, of pre-school educational institutions, 340 teachers of pre-school educational institutions and 400 parents.

The questionnaire for school directors teachers and parents from educational institutions was compiled with two blocks of questions: the factors which stipulate the quality of co-operation with parents; methods and forms used to inform parents.

Estimating factors which stipulate the quality of teachers' co-operation with parents from the standpoint of school directors and educationalists, using the method of factorial analysis of main components, four factors were picked out: *information and advice to parents, benevolent co-operation* (21.7 per cent of response dispersion), *the consultation and inducement of parents* (19.7 per cent of response dispersion), *being concerned about the family of a child* (17.2 per cent of response dispersion) and *co-operation among parents* (16.5 per cent of response dispersion). The inner consistency of a factor $\alpha = 0.85$ shows a close relationships of internal factors and indicates, that statements which form the factor are homogeneous. Taking into consideration the opinion of parents, using the method of factorial analysis of main components, three factors were picked out how to involve parents in co-operation: *the help for parents and their participation in a group activity* (40.4 per cent of response dispersion), *giving information to parents and supporting them with methodological measures, the expression of their opinions* (27.8 per cent of response dispersion) and the factor with lesser response dispersion importance – *the significance of parents in an institution of pre-school education* (17.2 per cent of response dispersion). Using the method of fac-

torial analysis of main components and taking into account the opinion of school directors and educationalists, three factors which stipulate means and forms how to inform parents were picked out: *using a telephone (verbal and SMS forms), individually* (30.0 per cent of response dispersion), *during meetings and events, on the notice boards* (29.4 per cent of response dispersion), *using email and in seminars* (28.0 per cent of response dispersion).

The results of the empirical research disclosed that:

- According to both the service providers and users the most significant factor, which determines the quality of co-operation between educationalists and parents is benevolent parents' co-operation and participation in the work of institution as well as advice and information provided to parents by educationalists. School directors and teachers emphasize the inducement and consultation of parents and interest in a child's families as one of the most significant factors which induces the quality co-operation. At the same time it is admitted, that not always are parents presented with information about keeping fit of their children and directed at specialists of children's assistance. The parents claimed that it is important for them their involvement in the work of a kindergarten, being consulted and mutual co-operation of parents. That is why it can be claimed that the main elements of professionalization of teachers in educational institutions are modelling the quality inducement of parents into work of co-operation process, the specialist's, teachers' and school directors taken means of how to help parents and constructing the possibilities to participate in work of a group.
- Educationalists, school directors and parents whose children attend the kindergarten think the most acceptable form of getting information to be phoning. School directors and teachers also emphasize individual means of informing parents in writing individual notices. Moreover, parents value such means of getting information as emails and in seminars. Usually parents at a pre-school institution are informed by teachers and school directors. It can be stated that the quality of parental informing depends on quality communication between teachers and parents, the activeness of parents in participating in the work of educational institution, the recourses that are used to inform parents (internal and external) and quality information means.

